

Марія Лисенко

МЛ – В цей сильний голод вони – комуністи – які оце організували, зробили магазин. Наступила зима і вже дуже такий настав час, що не можна... Тато відносив у цей магазин - він називався “торгсин” – він відносив позолочені ложки, блюда посуд він відносив в якись із ресторанів і там йому давали три хлібини і ще щось добавляли. І за рахунок цього сім’я трималася. Одвезли вони дуже цінну золоту обручку в “торгсин” і привезли 5 кг кукурудзи за це, і дві хлібини. Ну, звичайно, ми були дуже щасливі.

Ледь–ледь вижили і нас основному спас отой “торгсин”. Бачете, такий магазин організували, що як що в когось–щось є, то вони прийдуть виміняти хліба, – так ми у них і це забирем. І от, як оце скінчилося у нас та ні хрестика, та ні обручки, та ніде нічого. Ні посуду – ну усе виносили, шо лише тільки там приймали.

Коли відвозили бабуню, ми їхали з мамою. Відвезли, там в селі багато прямо на полі лежали люди. Прямо на полі лежали... Це те, що я бачила на власні очі. І ще...

– *Ви тоді мали 6 років тоді?* –

МЛ – 6 років. Мені у березні пішов 7–ий рік. А вже в березні 33–го сім виповнилося, пішов восьмий рік і я ужеж до школи збиралась, і я уже так гарно бачила, все розуміла. Але дома ніхто не мав права слово промовити про Голодомор. Так було строго заказано що якщо ви будити дома. Але, знаєте, були і такі люди, почує і а–а... [могли донести], то ми цього боялися. І ми старалися мовчати, мовчати і мовчати. І вже в березні, 8 березня 1953 року, як помер Сталін, отоді ми в хаті могли між собою говорити, згадувати. Мама розказувала, тато розказував те що вони бачили, те що вони знали.